

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษา และการใช้ภาษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

เสนีย์ วิลาวรรณ อ.บ., ค.บ., M.A.

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

ทัศนีย์ ล้วนสละ ศศ.บ.

ผู้ตรวจ

แสงเดือน ประพันธ์ กศ.บ., ศษ.ม.

ผศ. ดร.สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ ค.บ., ศษ.ม., ป.ร.ด.

ผศ.วาสนา โปร่งจิต ศษ.บ., ศศ.ม.

บรรณาธิการ

สุมาลี มีปลอด ศศ.บ. (เกียรตินิยม)

อัญญารัตน์ วิบุรณชาติ ศษ.บ. (เกียรตินิยม)

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สารานุกรม

๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๒๒ ๙๓๙๔ • ๐ ๒๒๒๒ ๔๓๗๑-๒

โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๖๔๔๖ • ๐ ๒๒๒๔ ๖๔๔๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษาและการใช้ภาษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

เสนีย์ วิลาวรรณ

สุระ ดามาพงษ์

ทัศนีย์ ล้วนสละ

ผู้ตรวจ

แสงเดือน ประพันธ์

ผศ. ดร.สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ

ผศ.วาสนา โปร่งจิต

บรรณาธิการ

สุมาลี มีปลอด

อัญญารัตน์ วิบุรณชาติ

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7867-3

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเริงชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้ จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีเป้าหมายให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้ยึดแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย รวมถึงวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานการบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้ตามศักยภาพสมอง (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่เสริมสร้างความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านภาษาไทย และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้ได้ออกแบบให้มืองค์ประกอบ ดังนี้

๑

ตัวชี้วัดชั้นปี ระบุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง (ตามหนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๕๔๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖) ซึ่งตัวชี้วัดระหว่างทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีดำ ส่วนตัวชี้วัดปลายทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้า

๒

สาระการเรียนรู้ แสดงขอบข่ายเนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้

๓

ประโยชน์จากการเรียนรู้ นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔

คำถามชวนคิด เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ต้องการที่จะค้นหาคำตอบ

๕

เนื้อหา แบ่งเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อรอง และหัวข้อย่อย ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปี มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางตอนอาจนำเสนอด้วยภาพ แผนภูมิ และแผนที่ความคิด นอกจากนี้ยังประกอบด้วยส่วนสำคัญอื่น ๆ

๕.๑ คำสำคัญ ระบุคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหา โดยพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้าต่างจากตัวพื้น คำสำคัญนี้จะใช้ตัวเน้นเฉพาะคำที่ปรากฏคำแรกในเนื้อหา ไม่เน้นคำที่เป็นหัวข้อ

๕.๒ เรื่องน่ารู้/เกร็ดความรู้ เป็นความรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาในหน่วยการเรียนรู้นั้นเพื่อให้เด็กมีความรู้กว้างขวางขึ้น โดยคัดสรรเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก

๕.๓ แหล่งสืบค้นความรู้/แหล่งสืบค้นข้อมูล เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เพื่อให้เด็กเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

๖

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นำเสนอกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสะดวกในการนำไปปฏิบัติ ส่งเสริมทักษะการคิด สร้างองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้

๗

บทสรุป ได้จัดทำไว้เป็นผังมโนทัศน์ (Concept Map) เพื่อทบทวนความรู้ หรือการเรียนรู้กว้าง ๆ อย่างรวดเร็ว

๘

กิจกรรมเสนอแนะ เป็นกิจกรรมบูรณาการทักษะที่รวมหลักการและความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปแล้วมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

๙

โครงงาน เป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติโครงงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงงานและแนวทางการปฏิบัติโครงงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหน่วยการเรียนรู้นั้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งปรากฏอยู่หน่วยสุดท้ายของแต่ละเล่ม

๑๐

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ ทักษะในการประยุกต์ความรู้ในหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๑

คำถามทบทวน เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑๒

ท้ายเล่ม ประกอบด้วย

๑๒.๑ อภิธานศัพท์ เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหา มาอธิบายความหมาย และนำมาจัดเรียงตามลำดับอักษร เพื่อสะดวกในการค้นคว้า

๑๒.๒ บรรณานุกรม เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ ที่ใช้ค้นคว้าอ้างอิงประกอบการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เสียงและอักษรไทย

๑. กำเนิดเสียงของภาษาไทย
๒. ประวัติอักษรไทย
๓. เสียงและรูปของอักษรไทย
๔. พยางค์และคำในภาษาไทย
๕. พลังของภาษา

๑

๒

๓

๔

๑๘

๒๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชนิดและหน้าที่ของคำ

๑. คำนาม
๒. คำสรรพนาม
๓. คำกริยา
๔. คำช่วยกริยา
๕. คำวิเศษณ์
๖. คำที่เกี่ยวกับจำนวน
๗. คำบอกกำหนด
๘. คำบุพบท
๙. คำเชื่อม
๑๐. คำลงท้าย
๑๑. คำอุทาน
๑๒. คำปฏิเสธ

๒๔

๒๖

๒๘

๓๑

๓๓

๓๔

๓๕

๓๖

๓๗

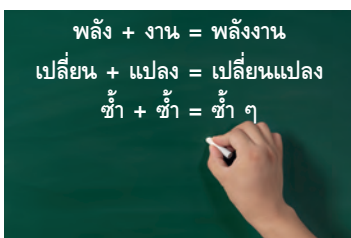
๓๘

๔๐

๔๐

๔๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ การสร้างคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา

๑. คำมูล
๒. คำซ้ำ
๓. คำซ้อน
๔. คำประสม
๕. คำพ้อง

๔๔

๔๕

๔๖

๔๙

๕๒

๕๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ การใช้ภาษาในการสื่อสาร

ภาษาพูด = ยิงโน
ภาษาเขียน = อย่างโน
สำนวน = น้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๑. ภาษาพูดและภาษาเขียน
๒. สำนวนไทย

๕๘

๕๙

๖๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ การแต่งคำประพันธ์

๖๘

๑. การแต่งกาพย์
๒. กาพย์ยานี ๑๑
๓. กาพย์ฉบัง ๑๖
๔. กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

๖๙

๗๐

๗๑

๗๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ การพัฒนาทักษะการฟังและการดู

๗๗

๑. หลักการฟังและการดู
๒. การพัฒนาประสิทธิภาพการฟังและการดู
๓. มารยาทในการฟังและการดู

๗๘

๘๒

๘๙

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ การพัฒนาทักษะการพูด

๙๒

๑. หลักทั่วไปของการพูด
๒. การพูดในโอกาสต่าง ๆ
๓. มารยาทในการพูด

๙๓

๙๙

๑๐๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘ การพัฒนาทักษะการอ่าน

๑๐๘

๑. หลักทั่วไปของการอ่าน
๒. การอ่านออกเสียง
๓. การอ่านในใจ
๔. การเลือกอ่านและพิจารณาหนังสือ
๕. การอ่านและค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
๖. การอ่านและปฏิบัติตามเอกสารคู่มือ
๗. มารยาทในการอ่าน

๑๐๙

๑๑๐

๑๒๐

๑๒๔

๑๒๙

๑๓๐

๑๓๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙ การพัฒนาทักษะการเขียน

๑๓๔

๑. การคัดลายมือ
๒. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน
๓. การเขียนประเภทต่าง ๆ
๔. มารยาทในการเขียน

๑๓๕

๑๓๗

๑๔๑

๑๖๔

อภิธานศัพท์.....๑๖๓

บรรณานุกรม.....๑๖๙

ตัวชี้วัดชั้นปี

อธิบายลักษณะของเสียงในภาษาไทย ท ๔.๑ (ม. ๑/๑)

สาระการเรียนรู้

๑. กำเนิดเสียงของภาษาไทย
๒. ประวัติอักษรไทย
๓. เสียงและรูปของอักษรไทย
๔. พยางค์และคำในภาษาไทย
๕. พลังของภาษา

ประโยชน์จากการเรียนรู้

๑. รู้จักสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ไทย และนำไปใช้ได้ถูกต้อง
๒. พูดย่อและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องตามอักขรวิธี
๓. ใช้ภาษาในทางสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดพลังของภาษาในด้านบวก

คำถามชวนคิด

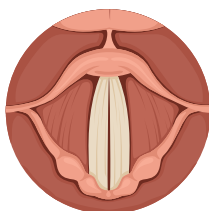
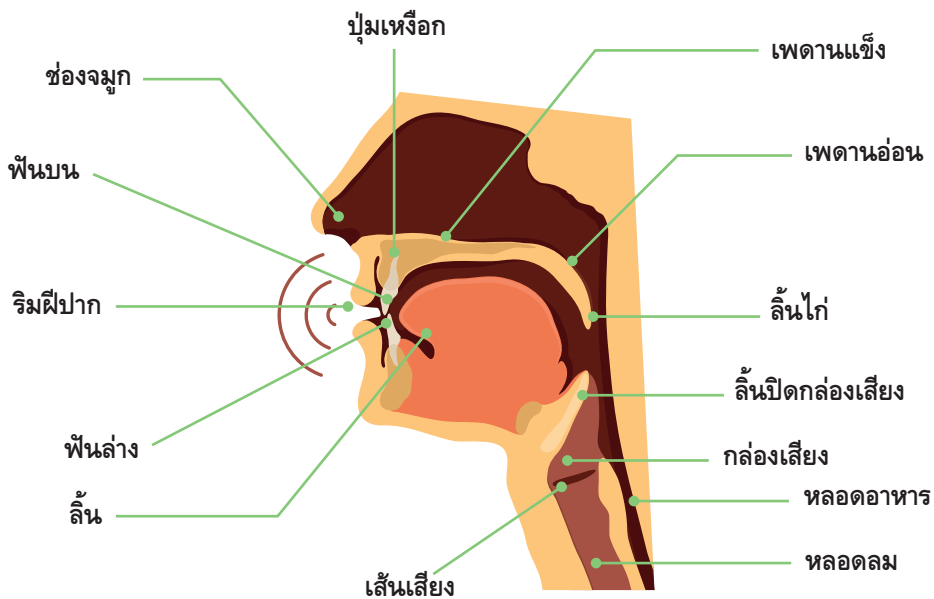
๑. เสียงในภาษาไทยเกิดจากอวัยวะใดบ้าง
๒. อักษรไทยมีลักษณะอย่างไร และใครเป็นผู้คิดขึ้น
๓. ผลจากการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน รวมถึงการใช้ท่าทาง เรียกว่าอะไร

ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารของมนุษย์ เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกับตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงการขับเคลื่อนสังคมให้เจริญก้าวหน้า การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษา จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ เนื่องจากความรู้ ความคิดต่าง ๆ ล้วนใช้ภาษาในการถ่ายทอดทั้งสิ้น

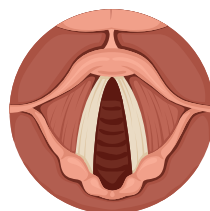
๑. กำเนิดเสียงของภาษาไทย

ภาษาไทย เป็นภาษาที่ประกอบขึ้นด้วยเสียงอย่างน้อย ๓ หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์จึงจะเกิดเป็นพยางค์หรือคำ ซึ่งเสียงเกิดจากกระแสลมหรืออากาศที่ถูกดันจากปอด ผ่านหลอดลมและกล่องเสียง ซึ่งมีเส้นเสียงอยู่ภายในแล้วออกไปทางช่องปากหรือจมูก ระหว่างที่ลมผ่านพื้นเส้นเสียง อวัยวะต่าง ๆ ในช่องปาก เช่น ลิ้น เพดานปาก ปุ่มเหงือก และฟัน จะดัดแปลงลมให้เป็นเสียงต่าง ๆ ตามที่ผู้พูดต้องการ

นอกจากนี้อวัยวะในการเกิดเสียงยังทำหน้าที่อื่น ๆ ในการดำรงชีวิตด้วย เช่น การหายใจ การรับประทานอาหาร อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงโดยเฉพาะมีเพียงกล่องเสียงและเส้นเสียงเท่านั้น เรียกอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงว่า **อวัยวะในการเกิดเสียง**

เส้นเสียงขณะปิด

เส้นเสียงขณะเปิด

๒. ประวัติอักษรไทย

ภาษาไทยมีตัวอักษรใช้เป็นของตนเองมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และได้มีการพัฒนาปรับปรุงเรื่อยมาจนเป็นอักษรไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งตัวอักษรไทยนั้นใช้แทนเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

อักษรไทยเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย ซึ่งมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ดังนี้

สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงคิดประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ โดยดัดแปลงมาจากอักษรไทยเดิมและอักษรขอมหัด ปรากฏรูปอักษรในจารึก พ.ศ. ๑๘๓๕

สมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย)

ทรงเปลี่ยนแปลงอักษรในบางประการแต่ยังคงลักษณะใกล้เคียงแบบตัวอักษรที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงวางไว้

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ทรงปฏิรูปการเขียนอักษรหลายประการ เช่น การใช้ไม้หันอากาศแทนการเขียนอักษรซ้อน การเพิ่มอักษรใหม่บางตัวซึ่งไม่ทำให้อักษรไทยเปลี่ยนแปลงไปมากนัก

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

สมัยนี้ยังคงใช้ตัวอักษรเหมือนสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่เพิ่มเครื่องหมายวรรณยุกต์ครบทั้ง ๔ รูป ตัวอักษรไทยสมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นแบบอย่างการเขียนตัวอักษรเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันการเขียนหนังสือไทยจะต้องเป็นไปตามระเบียบการใช้ตัวสะกดตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งอาจมีการแก้ไขปรับปรุงในการพิมพ์แต่ละครั้ง

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาเรื่อง อวัยวะในการเกิดเสียง แล้วร่วมกันอภิปรายความรู้กันภายในกลุ่ม
๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดคำหรือเสียงอย่างน้อย ๕ คำหรือเสียง แล้วแบ่งสมาชิกของกลุ่มให้สังเกตลักษณะของอวัยวะในการเกิดเสียงคนละ ๑ อวัยวะ เสร็จแล้วนำผลการสังเกตมาจัดทำเป็นตาราง แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน
๓. ครูและเพื่อนกลุ่มอื่นร่วมกันสังเกตและตรวจสอบอีกครั้ง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปแก้ไขตารางให้ถูกต้อง

๓. เสียงและรูปของอักษรไทย

ภาษาไทยมีอักษรไทยใช้แทนเสียงพูด แบ่งเป็นอักษรแทนเสียงสระ อักษรแทนเสียงพยัญชนะ และอักษรแทนเสียงวรรณยุกต์ อักษรแทนเสียงทั้ง ๓ ชนิดนี้เราสามารถนำมาสร้างเป็นคำใหม่ ๆ ใช้ในภาษาได้มากมาย การจะใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นจึงควรรู้ลักษณะภาษาไทย รวมทั้งวิธีเขียนด้วย

๓.๑ สระ

เสียงสระ

เสียงสระ เกิดจากกระแสลมจากปอดผ่านเส้นเสียง ซึ่งเกร็งตัวชิดกันปิดช่องทางลม จนสิ้นสະบัดแล้วเลยออกไปทางช่องปากหรือช่องจมูก โดยที่ไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลม แต่มีการใช้ลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงแตกต่างกันไปได้หลายเสียง

เสียงสระในภาษาไทย แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ สระเดี่ยวและสระประสม ดังนี้

➤ สระเดี่ยว

สระเดี่ยว คือ สระที่เปล่งออกมาเป็นเสียงเดียว เกิดจากลมผ่านเส้นเสียง ซึ่งมีการสิ้นสະบัดแล้วผ่านเลยไปทางช่องปาก โดยไม่ถูกกัก ณ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่จะถูกลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง สระเดี่ยวสามารถแบ่งตามช่วงเวลาในการเปล่งเสียงออกเป็น ๒ พวก คือ สระเสียงสั้น และสระเสียงยาว สระทั้งสองพวกนี้มีที่ก่เกิดเสียงและใช้อวัยวะทำให้เกิดเสียงอย่างเดียวกัน ต่างกันที่ช่วงเวลาในการเปล่งเสียง กล่าวคือ สระเสียงสั้นใช้เวลาในการเปล่งเสียงน้อยกว่าสระเสียงยาว

ลักษณะของลิ้นและริมฝีปากในการออกเสียงสระเสียงสั้นและสระเสียงยาว มีดังนี้

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	ลิ้น	ริมฝีปาก
/อิ/	/อี/	ส่วนหน้ากระดกขึ้นสูง	เหยินปิดหรือเกือบปิด
/เอะ/	/เอ/	ส่วนหน้ากระดกปานกลาง	เหยินเปิดปานกลาง
/เอะ/	/แ/	ส่วนหน้าอยู่ในระดับต่ำหรือปกติ	เหยินเปิดกว้าง
/อื/	/อือ/	ส่วนกลางกระดกขึ้นสูง	เหยินปิดหรือเกือบปิด

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	ลิ้น	ริมฝีปาก
/เออะ/	/เออ/	ส่วนกลางกระดกปานกลาง	เหยียดเปิดปานกลาง
/อะ/	/อา/	ส่วนกลางอยู่ในระดับต่ำหรือปกติ	เหยียดเปิดกว้าง
/อุ/	/อู/	ส่วนหลังกระดกขึ้นสูง	ห่อกลมปิดหรือเกือบปิด
/โอะ/	/โอ/	ส่วนหลังกระดกปานกลาง	ห่อกลมเปิดปานกลาง
/เออะ/	/ออ/	ส่วนหลังอยู่ในระดับต่ำหรือปกติ	ห่อกลมเปิดกว้าง

➤ สระประสม

สระประสม คือ สระที่ประกอบด้วยสระเดียวสองเสียง ซึ่งในการเปล่งเสียงจะใช้ลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงร่วมกันสองลักษณะ

ลักษณะของลิ้นและริมฝีปากในการออกเสียงสระประสม มีดังนี้

เสียงสระประสม	เกิดจากเสียงสระเดียว	ลิ้น	ริมฝีปาก
/เอีย/	/อี/ + /อา/	ส่วนหน้ากระดกขึ้นสูงแล้วลดลงต่ำ	เหยียดเปิดกว้าง ขากรรไกรเคลื่อนไหวต่ำลง
/เอือ/	/อีอ/ + /อา/	ส่วนหน้ากระดกปานกลางแล้วลดลงต่ำ	เหยียดปิดขากรรไกรขยับลงล่าง
/อัว/	/อู/ + /อา/	ส่วนหลังยกขึ้นสูงแล้วลดลงต่ำ	ห่อกลมเกือบปิดแล้วอ้าออกเล็กน้อย

เรื่องน่ารู้

สระเอียะ เอือะ อัวะ นับเป็นสระประสมเสียงสั้น แต่นักวิชาการบางคนไม่นับว่าเป็นเสียงสระในภาษาไทย เพราะการออกเสียงสั้นยาวไม่ทำให้เกิดความหมายที่แตกต่างกัน และในภาษาไทยมาตรฐานไม่มีคำที่ใช้สระทั้ง ๓ เสียงนี้ มีใช้เพียงคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น *ผัวะ เบรียะ เอือะ* หรือใช้เขียนแทนเสียงคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นหรือคำที่ใช้ในภาษาถิ่น เช่น *เจียะ ยัวะ อัวะ ผัวะ* (ภาษาถิ่นเหนือแปลว่า ผู)

➤ สระเกิน

เสียงสระที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้นับรวมสระเกิน เนื่องจากพิจารณาเฉพาะเสียงที่เป็นเสียงสระแท้ ๆ ส่วนสระเกินนั้นมีเสียงพยัญชนะรวมอยู่ด้วย

สระเกิน คือ เสียงสระที่มีเสียงพยัญชนะประสมอยู่ด้วย การออกเสียงจะออกกลมกลืนระหว่างเสียงสระกับเสียงพยัญชนะ ซึ่งมีทั้งหมด ๘ รูป คือ *อำ ไอ ใ ออ ฤ ฦ ฎ ฏ* แต่รูปสระเหล่านี้มีเสียงซ้ำกับสระเดียวที่กล่าวมาแล้ว จึงไม่นับว่ามีเสียงสระโดยตรง

รูปสระ

รูปสระในภาษาไทยตามหนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๑ : ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ^๑ แบ่งเป็น ๓๗ รูป แต่ละรูปมีชื่อเรียก ดังนี้

รูป	ชื่อ
๑. ㅡ	ไม้ไต่คู้
๒. ะ	สระอะ
๓. ั	ไม้หันอากาศ
๔. ำ	สระอา
๕. ำ	สระอำ
๖. ิ	สระอิ
๗. ี	สระอี
๘. ื	สระอึ
๙. ือ	สระเอือ
๑๐. ืออ	สระเอือ-ออ
๑๑. ุ	สระอุ
๑๒. ู	สระอู
๑๓. ะ	สระเอะ
๑๔. ะ	สระเอ
๑๕. ื	สระเอ กับไม้ไต่คู้
๑๖. ะ	สระแอะ
๑๗. ะ	สระแ
๑๘. ื	สระแ กับไม้ไต่คู้
๑๙. ะ	สระโอะ

รูป	ชื่อ
๒๐. ะ	สระโอ
๒๑. ะ	สระเอะ
๒๒. ะ	สระออ
๒๓. ือ	สระออ กับไม้ไต่คู้
๒๔. ะ	สระเออะ
๒๕. ะ	สระเออ (เอ-ออ)
๒๖. ะ	สระเออ (เอ-อิ)
๒๗. ะ	สระเอียะ
๒๘. ะ	สระเอีย
๒๙. ะ	สระเอือะ
๓๐. ะ	สระเอือ
๓๑. ะ	สระอัวะ
๓๒. ะ	สระอัว
๓๓. ะ	ตัวว
๓๔. ะ	สระโอไม้ม้วน
๓๕. ะ	สระโอไม้มลาย
๓๖. ะ	สระโอ-ยอ
๓๗. ะ	สระเอา

^๑สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๔). หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๑ : ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ (พิมพ์ครั้งที่ ๒). โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว. หน้า ๖๘-๖๙.

➤ การประกอบรูปสระ

เนื่องจากรูปสระในภาษาไทยไม่สามารถปรากฏโดยลำพังได้ ในการประกอบรูปสระเป็นพยางค์หรือคำจึงต้องมีเสียงพยัญชนะเสมอ และเมื่อประกอบเป็นพยางค์หรือคำแล้ว บางคำอาจใช้รูปสระตามเดิม บางคำเปลี่ยนแปลงรูปสระใหม่ หรือบางคำอาจลดรูปสระ (คือไม่ปรากฏรูป) ดังนี้

๑. -ะ แทนเสียงสระ /อะ/ เช่น มะละกอ สระแหม่น
 ั แทนเสียงสระ /อะ/ เช่น วัน จัน มั่น
 -ำ แทนเสียงสระ /อะ/ มีเสียงพยัญชนะ /ม/ เช่น กำ จำ รำ
 ู- แทนเสียงสระ /อะ/ มีเสียงพยัญชนะ /ย/ เช่น ใหญ่ ใหม่
 ู- แทนเสียงสระ /อะ/ มีเสียงพยัญชนะ /ย/ เช่น ไย ไหล
 ู-ย แทนเสียงสระ /อะ/ มีเสียงพยัญชนะ /ย/ เช่น ไทย ไสย
 -เา แทนเสียงสระ /อะ/ มีเสียงพยัญชนะ /ว/ เช่น เกา เขา
 รร (รอกัน) แทนเสียงสระ /อะ/ เช่น กรรม พรรค สรรพ
๒. -า แทนเสียงสระ /อา/ เช่น กา ขา ทาง ขาน
๓. ิ แทนเสียงสระ /อิ/ เช่น ตี บี ดิง บิน
๔. ึ แทนเสียงสระ /อี/ เช่น ตี ปี ตีบ ปีน
๕. ื แทนเสียงสระ /ือ/ เช่น จี ตี จิง ตึก
๖. ือ แทนเสียงสระ /ือ/ เช่น คือ ชื่อ มือ ลือ
 ื แทนเสียงสระ /ือ/ เช่น คิ่น ชื่น มีด ลืม
๗. ุ แทนเสียงสระ /อุ/ เช่น กุ คุ กุม คุก
๘. ู แทนเสียงสระ /อุ/ เช่น คู ตู คุน ตูม
๙. -ะ แทนเสียงสระ /เอะ/ เช่น เตะ เละ
 เ็ แทนเสียงสระ /เอะ/ เช่น เต็ง เข้ม
 เ- แทนเสียงสระ /เอะ/ เช่น เต้ง เข้ม

เรื่องน่ารู้

บทท่องจำสระไอทั้ง ๒๐ คำ

ผู้ใหญหาผ้าใหม่

ไฟใจเอาใส่ท่อ

จะใคร่ลงเรือใบ

สิ่งใดอยู่ในตู้

บ้าใบ้ถือใยบัว

เล่าท่องอย่าละเลียง

ให้สะใภ้ใช้คล้องคอ

มีหลงไหลใครขอดู

ดูน้ำใสและปลาปู

มีไขอยู่ใต้ตั่งเตียง

หุตามัวมาใกล้เคียง

ยี่สิบม้วนจำจงดี

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๔)

๑๐. เ- แทนเสียงสระ /เอ/ เช่น เก เข เกณฑ์ เชน
๑๑. แ-ะ แทนเสียงสระ /แอะ/ เช่น แกะ แคะ แะะ
เ-ี แทนเสียงสระ /เอะ/ เช่น แก็ก แข็ง
แ- แทนเสียงสระ /แอะ/ เช่น แก่ง แข่ง แข้ง
๑๒. แ- แทนเสียงสระ /แอ/ เช่น แก แคะ แจก แถม
๑๓. โ-ะ แทนเสียงสระ /โอะ/ เช่น โต๊ะ โปะ
เมื่อมีตัวสะกด ลดรูป แทนเสียงสระ /โอะ/ เช่น ตก ปม
๑๔. โ- แทนเสียงสระ /โอ/ เช่น โค โถ โคก โทม
๑๕. เ-าะ แทนเสียงสระ /เอาะ/ เช่น เภาะ เคาะ
เ-ี แทนเสียงสระ /เอาะ/ เช่น เป็น กี้ (เก้าย)
เ-ือ แทนเสียงสระ /เอาะ/ เช่น กือก จือก
๑๖. -อ แทนเสียงสระ /ออ/ เช่น กอ คอ
เมื่อไม่มีตัวสะกด ลดรูป แทนเสียงสระ /ออ/ เช่น บ บ่ บดี
เมื่อมี ร สะกด ลดรูป แทนเสียงสระ /ออ/ เช่น กร จร พร
๑๗. เ-อะ แทนเสียงสระ /เอาะ/ เช่น เคาอะ เลอะ
เ-ิ แทนเสียงสระ /เอาะ/ เช่น เล็ก(ลัก) เงิน
๑๘. เ-อ แทนเสียงสระ /เออ/ เช่น เกลือ เธอ
เ-ิ แทนเสียงสระ /เออ/ เช่น เกิด เดิน เติบ เพิ่ม
เ- เมื่อมีตัวสะกดแม่เกย แทนเสียงสระ /เออ/ เช่น เกย เขย เคย
๑๙. เ-ียะ แทนเสียงสระ /เอีย/° เช่น เผียะ เปี้ยะ
เ-ีย แทนเสียงสระ /เอีย/ เช่น เมีย เลีย เมียง เลียบ
๒๐. เ-ือะ แทนเสียงสระ /เอือ/ เช่น เผือะ
เ-ือ แทนเสียงสระ /เอือ/ เช่น เกลือ เสือ เกลือก เสือก
๒๑. -ัวะ แทนเสียงสระ /อัว/ เช่น ฝัวะ จัวะ
-ัว แทนเสียงสระ /อัว/ เช่น กลัว บัว
-ว ลดไม่หันอากาศ แทนเสียงสระ /อัว/ เช่น กลัวย บวม

°สระ เ-ียะ กับ เ-ีย เ-ือะ กับ เ-ือ -ัวะ กับ -ัว แม้จะมีรูปต่างกันและออกเสียงต่างกัน แต่ตามหลักภาษาศาสตร์ นับเป็นเสียงเดียวกัน

➤ ตำแหน่งรูปสระ

รูปสระเมื่อประสมกับพยัญชนะต้น จะวางไว้ในตำแหน่งที่ต่าง ๆ ดังนี้

๑. อยู่หน้าพยัญชนะต้น มี ๕ ตัว คือ - แ- -อ- -โ- -ใ- -เ- เช่น เท แก โล ใน ไอ
๒. อยู่หลังพยัญชนะต้น มี ๔ ตัว คือ -ะ -า -อ- -ว เช่น ละ กา จอ นวล
๓. อยู่บนพยัญชนะต้น มี ๖ ตัว คือ - ิ - ี - ึ - ุ - ู - ึ เช่น ชัน บิน ดี รี ตื่น กี
๔. อยู่ใต้พยัญชนะต้น มี ๒ ตัว คือ - ุ - ู เช่น สุ ดู
๕. อยู่หน้าและหลังพยัญชนะต้น มี ๘ ตัว คือ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ เช่น ละ แะ โะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ เช่น ละ แะ โะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ -ะ
๖. อยู่บนและหลังพยัญชนะต้น มี ๕ ตัว คือ - ั - ั - ั - ั - ั เช่น ัวะ ัวะ ัวะ ัวะ ัวะ
๗. อยู่หน้าและบนพยัญชนะต้น มี ๓ ตัว คือ - ็ - ็ - ็ เช่น ็ ็ ็
๘. อยู่หน้า บน และหลังพยัญชนะต้น มี ๔ ตัว คือ - ึ - ึ - ึ - ึ เช่น ึ ึ ึ ึ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษารูปและเสียงสระในภาษาไทย แล้วรวบรวมคำศัพท์จากสื่อออนไลน์อย่างน้อย ๑๐ คำ มาวิเคราะห์ว่าแต่ละคำใช้สระใด เป็นสระประเภทใด (สระเดี่ยว สระประสม หรือสระเกิน) และประกอบด้วยรูปสระใดบ้าง เสร็จแล้วส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้นตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นร่วมกันสรุปเป็นองค์ความรู้

๓.๒ พยัญชนะ

เสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะ เกิดจากกระแสลมจากปอดผ่านเส้นเสียง ซึ่งอาจสั่นสะบัดหรือไม่สั่นสะบัดก็ได้ แล้วถูกสกัดกั้นทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลม อาจเป็นลำคอ ช่องปาก หรือช่องจมูก ในช่องปากมีอวัยวะที่สามารถกักเสียงพยัญชนะได้ คือ เพดาน ลิ้น ฟัน ปุ่มเหงือก และริมฝีปาก

เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี ๒๑ หน่วยเสียง ซึ่งบางเสียงจะมีรูปพยัญชนะมากกว่า ๑ รูป ดังนี้

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ
๑. /ก/	ก
๒. /ค/	ข ข* ค ศ* ฌ
๓. /ง/	ง
๔. /จ/	จ
๕. /ช/	ฉ ช ฌ
๖. /ซ/	ซ ศ ษ ส
๗. /ด/	ด ฎ ฑ
๘. /ต/	ต ฏ
๙. /ท/	ท ฑ ฒ ณ ฐ
๑๐. /น/	น ฌ
๑๑. /บ/	บ

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ
๑๒. /ป/	ป
๑๓. /ฟ/	ผ พ ภา
๑๔. /ภ/	ฝ ฟ
๑๕. /ม/	ม
๑๖. /ย/	ย ญ
๑๗. /ร/	ร
๑๘. /ล/	ล ฬ
๑๙. /ว/	ว
๒๐. /อ/	อ
๒๑. /ฮ/	ห ฮ

*ข ศ ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว

➤ หน้าทีของเสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะในภาษาไทยทำหน้าที่ต่าง ๆ ในพยางค์ได้ ดังนี้

๑. เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

เสียงพยัญชนะทั้ง ๒๑ หน่วยเสียง สามารถเป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกเสียง ในที่นี้จะกล่าวรวมเสียงพยัญชนะต้นที่ใช้รูปอักษรนำ และอักษรควบไม่แท้ไว้ด้วยเนื่องจากใช้เสียงพยัญชนะเดียวกัน ดังนี้

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๑. /ก/	ก	ก๊ กกรรม แกม
๒. /ค/	ข ข ค ศ ฌ	ขาย ค้าง ฌ่อง
๓. /ง/	ง	ง่าย แหงน
๔. /จ/	จ	แจ้ง
๕. /ช/	ฉ ช ฌ	โฉด ช้าง ฌेमอ
๖. /ซ/	ซ ศ ษ ส	ซ้า ศึก (ฤ)ษี เสี่ยง ทราย เสร้า สรง
๗. /ด/	ฎ ฑ ด	ฎี(กา) (บัณ)ฑิต ดิ่ง
๘. /ต/	ฏ ฑ	(ฤ)ฎี โต

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๙. /ท/	ฐ ท ฒ ถ ท ฑ	ฐา(นะ) (มณ)โท ฒ่า ถ่าย ฑ่อง เธอ
๑๐. /น/	ณ น หน	ณร น้ำ หน่วย
๑๑. /บ/	บ	บอก
๑๒. /ป/	ป	เปิด
๑๓. /พ/	ผ พ ภ	ผัก เพื่อน ภาพ
๑๔. /ฟ/	ฝ ฟ	ฝุ่น ฟาก
๑๕. /ม/	ม หม	เมิน หมายถึง
๑๖. /ย/	ญ ย หย หญ	ญาติ ย้าย หยิก หญา
๑๗. /ร/	ร ทร	รอนแรม หรือ
๑๘. /ล/	ล ฬ หล	ลุย (จุ)ฬา เหลวไหล
๑๙. /ว/	ว หว	วนเวียน ห้วนไหว
๒๐. /อ/	อ	เอว
๒๑. /ฮ/	ห ฮ	हां เฮฮา

๒. เสียงพยัญชนะควบกล้ำ

เสียงพยัญชนะควบกล้ำ คือ พยัญชนะสองตัวที่ออกเสียงพร้อมกัน เมื่อประสมสระเดียวกัน พยัญชนะที่ออกเสียงควบกับพยัญชนะอื่นได้มี ๓ ตัว คือ ร ล ว และเมื่อควบกล้ำกันแล้วจะอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์เสมอ ในภาษาไทยมีพยัญชนะควบกล้ำ ๑๑ คู่ ดังนี้

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๑. /กร/	กร	กรวย กราบ
๒. /กล/	กล	กลิ้ง กลาง
๓. /กว/	กว	กวาด กว้าง
๔. /คร/	ชร คร	ชรุขระ ครอบคร้ว
๕. /คล/	ชล คล	ชลูกชลิค คลอด
๖. /คว/	ชว คว	ชวนชวาย ความ
๗. /พร/	พร	เปรี้ยว พร้อม
๘. /พล/	ผล พล	ผลอไพล พลั้งพลาด
๙. /ปร/	ปร	แปรปรวน เปรี้ยว

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๑๐. /ปล/	ปล	ปล่อย เปลี่ยนแปลง
๑๑. /ตร/	ตร	ตระเตรียม ตรวจ

ปัจจุบันการยืมคำจากภาษาต่างประเทศทำให้ภาษาไทยมีพยัญชนะควบกล้ำเพิ่มขึ้น เช่น

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
/ทร/	ทร	นิทรา (ภาษาสันสกฤต)
/ฟร/	ฟร	เฟรชแอร์ (ภาษาอังกฤษ)
/ฟล/	ฟล	ฟลูออเรสเซนต์ (ภาษาอังกฤษ)
/ดร/	ดร	ดราฟต์ (ภาษาอังกฤษ)
/บร/	บร	เบร้าวเซอร์ (ภาษาอังกฤษ)
/บล/	บล	บลูเบอร์รี่ (ภาษาอังกฤษ)

๓. เสียงพยัญชนะท้าย

เสียงพยัญชนะท้าย คือ เสียงพยัญชนะที่อยู่ท้ายพยางค์หรือท้ายคำมี ๘ หน่วยเสียง ดังนี้

เสียงพยัญชนะสะกด	มาตรา	ตัวอย่าง
/ก/	กก	พัก มุข เมฆ หมอก
/ง/	กง	พลาญ ร้อง มอง โยง
/ด/	กด	จัด กิจ เขต เศษ เหตุ เพศ
/น/	กน	โอน เชิญ คุณ ทาร ชาล
/ป/	กป	ลบ สัป ภาพ ลาภ
/ม/	กม	ชม ผม ยอม
/ย/	เกย	ขาย โหย เลย
/ว/	เกว	ผิว ข้าว ยาว

รูปพยัญชนะ

พยัญชนะไทยมี ๒๑ หน่วยเสียง ประกอบด้วยรูปพยัญชนะ ๔๔ รูป พยัญชนะบางเสียงมีรูปมากกว่าเสียงตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องเสียงพยัญชนะ

➤ **หน้าที่ของพยานชนะ**

พยานจะทำหน้าที่ในพยางค์ ๒ ประการ คือ

๑. พยัญชนะต้น เป็นเสียงพยัญชนะที่อยู่ต้นพยางค์ ซึ่งมี ๓ ลักษณะดังนี้

	หน้าที่	ตัวอย่างคำ
พยัญชนะต้นเดี่ยว	พยัญชนะไทยทุกตัวสามารถเป็นพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด ยกเว้น ข ค ซึ่งเลิกใช้ไปแล้ว	กา ค้าง บ้าน มั่ง เยี่ยม โลง
อักษรควบหรือพยัญชนะควบกล้ำ	อักษรควบแท้ คือ พยัญชนะสองตัว ตัวหลังเป็น ร ล ว ประสมสระเดียวกัน ออกเสียงควบกล้ำพร้อมกันทั้งสองตัว	กรอบ ขวาง คว้าง คล่อง ปลอดภัย เปรียบ
	อักษรควบไม่แท้ คือ พยัญชนะสองตัว ตัวหลังเป็น ร ล ว ประสมสระเดียวกัน แต่ออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวหน้าหรือเปลี่ยนเสียงพยัญชนะทั้งสองตัวนั้นเป็นอย่างอื่น ซึ่งมีเฉพาะ พร เป็น ข	จริง ไชรี แสร้ง ศรี อินทรี
อักษรนำ	พยัญชนะสองตัวประสมสระเดียวกัน ออกเสียงเป็นสองพยางค์ พยางค์หน้าออกเสียงสระอะกึ่งมาตรา พยางค์หลัง เป็นอักษรเดี่ยวต้องออกเสียงวรรณยุกต์ตามพยางค์หน้า	ขนุน จรัส เจริญ ตลก ถนัด พรอท ฝรั่ง สมอง สนิท
	อ นำ ย และ ห นำ อักษรเดี่ยว ออกเสียงพยางค์เดียว โดยใช้เสียงพยัญชนะตาม ย หรืออักษรเดี่ยว เป็นเสียงพยัญชนะต้น และออกเสียงวรรณยุกต์ตามอักษรนำ	อย่า อยู่ อย่าง อยาก หงอก ใหญ่ หนู ไหม หрок หลาย หวัง

๒. พยานุเคราะห์ฯ แบ่งออกเป็น พยานุเคราะห์สะกด ตัวการ์นต์ และพยานุเคราะห์ที่ไม่ออกเสียง
ดังนี้

▶ **พยัญชนะสะกด** คือ พยัญชนะที่ออกเสียงท้ายพยางค์มี ๘ เสียง ตามที่กล่าวมาแล้ว ในเรื่องเสียงพยัญชนะ ซึ่งตัวสะกดแต่ละเสียงนอกจากจะใช้พยัญชนะเดี่ยว ๆ ยังมีพยัญชนะควบกล้ำ หรือพยัญชนะที่มีรูปสระกำกับได้ต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) /ก/ ใช้ ก กร ข ค คร ฃ เช่น เอก จักร สข นาค สัมคร เมฆ

- ๒) /ง/ ใช้ ง เช่น โค้ง โลง ว่าง สว่าง

- ๓) /ต/ ใช้ ด จ ช ซร ชฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฌ ติ ตร ตุ ติ ถ ฑ ทร ธ ธิ ศ ศรี ษ ส เช่น

พูด กิจ คช เพชร ก๊าซ กล้วย ช้าง รั้ว ครอบ พัฒนา วุฒิ ฆาต มิตร ชาติ รถ บาท สมุทร พุค
พยาลิ พิศ นริศร พิช รส

- ๔) /น/ ใช้ น ญ ณ ร ล ฬ เช่น คน หาญ คุณ พร ผล กาฬ
- ๕) /ป/ ใช้ บ ป พร พ ฟ ภ เช่น คบ บาป กอปร ภาพ กราฟ โลก
- ๖) /ม/ ใช้ ม เช่น กลม ขาม คลุม โจม
- ๗) /ย/ ใช้ ย เช่น กาย เขย คุย จ่าย
- ๘) /ว/ ใช้ ว เช่น กาว เขียว จิว เหว

พยัญชนะที่ไม่ใช้เป็นตัวสะกดมี จ ฌ ฎ ฏ ห อ ฮ

▶ **ตัวการันต์** คือ พยัญชนะท้ายพยางค์ที่ไม่ออกเสียง โดยมีเครื่องหมายทัณฑฆาต (—) กำกับ อาจเป็นพยัญชนะตัวเดียว พยัญชนะหลายตัว หรือพยัญชนะที่มีรูปสระกำกับก็ได้ คำที่มีตัวการันต์ส่วนมากเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น เช่น

ตัวการันต์ที่เป็นพยัญชนะตัวเดียว เช่น ทุขข์ ประพันธ์ สงฆ์ อัจฉรย์

ตัวการันต์ที่เป็นพยัญชนะหลายตัว เช่น สัญลักษณ์ สุรินทร์ ศาสตร์ ประชาราษฎร์

ตัวการันต์ที่มีรูปสระกำกับ เช่น กษัตริย์ บาทบงส์ เผ่าพันธุ์ รามเกียรติ์ คักดีสิทธิ์

▶ **พยัญชนะที่ไม่ออกเสียง** ส่วนใหญ่เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น ซึ่งในภาษาเดิมจะออกเสียงควบกันหรือออกเสียงแยกพยางค์ แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะไม่ออกเสียงเพื่อให้เข้ากับการออกเสียงของคนไทย ซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

- ๑) อยู่หน้าพยัญชนะสะกด ได้แก่ ตัว ร และ ห ไม่ออกเสียง เช่น
นารถ ปรารถนา ชลมารค พรหม พรหมณ์
- ๒) อยู่หลังพยัญชนะสะกด ได้แก่ ตัว ร และ ฐ ไม่ออกเสียง เช่น
เกษตร จัทร มาตร สัมคร นริศร พุทธ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

๑. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสนทนาเกี่ยวกับรูปและเสียงพยัญชนะ ตำแหน่งและหน้าที่ของพยัญชนะไทย แล้วให้แต่ละคนคิดคำที่กำหนดให้ชนิดละ ๑ คำ ดังนี้

๑) พยัญชนะต้นเดี่ยว	๔) พยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด
๒) อักษรควบ	๕) ตัวการันต์
๓) อักษรนำ	๖) พยัญชนะที่ไม่ออกเสียง
๒. นักเรียนนำคำที่ได้จากข้อ ๑ มาแลกเปลี่ยนกันอ่าน แล้วร่วมกันสรุปองค์ความรู้

๓.๓ วรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ คือ เสียงที่มีการเปลี่ยนระดับสูงต่ำโดยเส้นเสียง และเปล่งออกมาพร้อมกับเสียงสระ เช่น คา ข่า คำ (ข้า) คำ ขา แต่ละคำมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระเหมือนกัน ต่างกันเพียงระดับเสียงหรือเสียงวรรณยุกต์

➤ ความสำคัญของเสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ช่วยกำหนดความหมายของคำ กล่าวคือ คำที่ใช้เสียงพยัญชนะและสระเสียงเดียวกัน เมื่อเสียงวรรณยุกต์ต่างกันย่อมสื่อความหมายต่างกัน หรืออาจไม่มีความหมาย เช่น กู กู๋ กู๊ มีความหมายต่างกัน กู๊ กู๊ ไม่มีความหมาย จะเห็นได้ว่า เมื่อเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยน ความหมายของคำย่อมเปลี่ยนไปหรือกลายเป็นคำที่ไม่มีมีความหมาย

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมี ๕ เสียง คือ

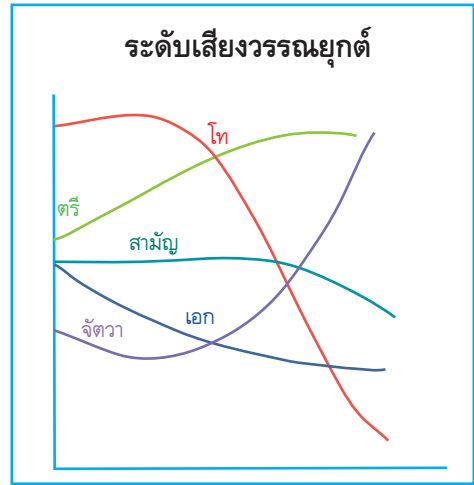
๑. เสียงสามัญ คือ เสียงที่มีระดับปานกลาง และมีระดับคงที่ตลอดไป เช่น กา นอน ใน รัง

๒. เสียงเอก คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับต่ำกว่า เสียงสามัญ คำตาย เสียงจะคงระดับตลอด เช่น เด็ก จะ เก็บ ผัก คำเป็น เสียงคงระดับอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วค่อย ๆ ลดลงเล็กน้อย เช่น กว่า แข่ง ต่อ สิ้น

๓. เสียงโท คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับสูงกว่า เสียงสามัญแล้วค่อย ๆ ลดระดับต่ำกว่าเสียงเอก เช่น ที่ ว่า แยก ได้

๔. เสียงตรี คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับสูงกว่า เสียงสามัญเล็กน้อย บางทฤษฎีกล่าวว่าเสมอเสียงโท คำตาย เสียงคงระดับสูงเดิมไว้ตลอด เช่น คิด ลึก นะ จ๊ะ คำเป็น เสียงค่อย ๆ เปลี่ยนระดับสูงขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อย เช่น รู้ แล้ว คล่อง ไว้

๕. เสียงจัตวา คือ เสียงที่เริ่มต้นระดับต่ำกว่าเสียงเอกแล้วลดระดับต่ำลงอีก ต่อจากนั้น เปลี่ยนระดับสูงขึ้นตามลำดับ เสมอเสียงตรี เช่น หนู เห็น เขา ใหม่
กล่าวโดยสรุป

รูปวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ คือ อักษรที่ใช้แทนเสียงสูงต่ำในภาษาไทย และเป็นเครื่องหมายกำหนดความหมายของคำ ในภาษาไทยคำจะต้องมีเสียงวรรณยุกต์อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไป ความหมายก็เปลี่ยนตามหรืออาจไม่มีความหมายเลย

วรรณยุกต์ไทยมี ๔ รูป คือ ' ˊ ˋ ˊˊ แต่มี ๕ เสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา คำที่มีรูปวรรณยุกต์กำกับอาจมีเสียงวรรณยุกต์ไม่ตรงกับรูปวรรณยุกต์ก็ได้ เสียงวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์กับอักษรสามหมู่หรือไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย อักษรคู่ อักษรเดี่ยว อักษรนำ และอักษรควบ

อักษรสามหมู่หรือไตรยางศ์ คือ การแบ่งพยัญชนะไทยออกเป็น ๓ กลุ่ม เพื่อสะดวกแก่การผันวรรณยุกต์ของพยางค์หรือคำ ดังนี้

อักษรสูง	อักษรกลาง	อักษรต่ำ
มี ๑๑ ตัว ได้แก่ ข (ข) ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห	มี ๑๙ ตัว ได้แก่ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ	มี ๒๔ ตัว แบ่งเป็น อักษรคู่ มี ๑๔ ตัว ได้แก่ ค (ค) ฌ ช ฌ ฌ ฌ ฌ ฌ พ ฟ ภ ฐ ฮ อักษรเดี่ยว มี ๑๐ ตัว ได้แก่ ง ญ ณ น ม ย ร ล ว พ

คำเป็น มีลักษณะสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ประสมสระเสียงยาว แม่ ก กา
๒. มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว
๓. ประสมสระเกิน อำ ไอ โอ เอา

คำตาย มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ประสมสระเสียงสั้น แม่ ก กา
๒. มีตัวสะกดในแม่ กก กต กบ

➤ การผันวรรณยุกต์ของอักษรสามหมู่

การผันวรรณยุกต์ของอักษรสามหมู่มีความสัมพันธ์กับคำเป็นคำตาย ดังนี้

อักษรกลาง คำเป็นผันได้ครบ ๕ เสียง **อักษรกลาง** คำตายผันได้ ๔ เสียง

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
คำเป็น	จา	จ่า	จ້า	จ๊า	จ๋า
คำตาย	—	จะ	จ๊ะ	จ๊ะ	จ๊ะ

อักษรสูง คำเป็นผันได้ ๓ เสียง **อักษรสูง** คำตายผันได้ ๒ เสียง

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
คำเป็น	—	ข่า	ข้า	—	खा
คำตาย	—	ชะ	ชะ	—	—

อักษรต่ำคำเป็นผันได้ ๓ เสียง อักษรต่ำคำตาย สระเสียงสั้นผันได้ ๒ เสียง อักษรต่ำคำตาย
สระเสียงยาวผันได้ ๒ เสียง

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
คำเป็น	คา	—	ค่า	ค้ำ	—
คำตายสระเสียงสั้น	—	—	คะ	คะ	—
คำตายสระเสียงยาว	—	—	คาด	ค้ำด	—

➤ การผันอักษรคู่ อักษรเดี่ยว

อักษรต่ำแบ่งเป็น ๒ พวก คือ อักษรคู่และอักษรเดี่ยว

อักษรคู่ ทั้งอักษรสูงและอักษรต่ำจะผันวรรณยุกต์ไม่ครบ ๕ เสียง แต่เมื่ออักษรสูงกับอักษรคู่
ในระหว่างคู่ของตนร่วมกันผันและเป็นคำเป็นจะผันได้ครบ ๕ เสียง เช่น

สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
คา	ชา	ข้า	ค้ำ	ชา

อักษรเดี่ยว ถ้าอักษรเดี่ยวเป็นอักษรตัวตามของอักษรนำหรืออักษรควบ จะผันวรรณยุกต์
ตามอักษรนำหรือพยัญชนะตัวหน้าของอักษรควบ

อักษรนำ ออกเสียงเป็นสองพยางค์ ออกเสียงอักษรตัวนำเป็นเสียงสระอะกึ่งมาตราและ
ออกเสียงตัวตามตามสระที่ประสมอยู่ ส่วนวรรณยุกต์ออกเสียงตามอักษรตัวนำ ถ้า ห นำอักษรเดี่ยว
หรือ อ นำ ย จะออกเสียงพยางค์เดียว และใช้เสียงวรรณยุกต์ตาม ห หรือ อ

ตารางการผันวรรณยุกต์คำอักษรคู่ อักษรเดี่ยว และอักษรนำ

ลักษณะของคำ	เสียงวรรณยุกต์				
	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรคู่ คำเป็น	ฟัง	ฝั่ง	ฟัง/ฝั่ง	ฟัง	ฝั่ง
อักษรคู่ คำตาย สระเสียงสั้น	—	สุก	ซุก/ลู้ก	ซุก	—
อักษรคู่ คำตาย สระเสียงยาว	—	ศอก	ชอก/ค้อก	ช้อก	—
อักษรนำ คำตาย สระเสียงสั้น	—	หนะ	นะ/หนะ	นะ	—
อักษรนำ คำตาย สระเสียงยาว	—	หยึด	ยึด/หยึด	ยึด	—

อักษรควบ ออกเสียงพยางค์เดียวและออกเสียงวรรณยุกต์ตามพยัญชนะตัวหน้า อักษรควบ
แบ่งเป็นอักษรควบแท้และอักษรควบไม่แท้

อักษรควบแท้ จะออกเสียงพยัญชนะทั้งสองตัวควบกล้ำกันเป็นเสียงเดียวและออกเสียงวรรณยุกต์ตามพยัญชนะตัวหน้า เช่น กล้า ออกเสียง กุ ล้ำ เสียง กล กล้ำกันเป็นเสียงโท ตาม ก ซึ่งเป็นพยัญชนะตัวหน้า ล้ำ เป็นเสียงตรี

อักษรควบไม่แท้ ออกเสียงได้ ๒ อย่าง คือ

- ไม่ออกเสียง ร เช่น จริง ออกเสียง จิง (เสียงวรรณยุกต์สามัญ)
เคี้ยว ออกเสียง เล้า (เสียงวรรณยุกต์โท)
- ทร ออกเสียงเป็น ช เช่น ทรวง ออกเสียง ชวง (เสียงวรรณยุกต์สามัญ)

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาไทย แล้วรวบรวมคำจากสื่อสังคมออนไลน์มาอย่างน้อย ๒๐ คำ นำมาทำตารางผันวรรณยุกต์ จากนั้นส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและเพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันสะท้อนคิดเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
๒. นักเรียนกลุ่มเดิมร่วมกันค้นหาคำในภาษาไทยที่เขียนวรรณยุกต์ไม่ถูกต้องจากสื่อสังคมออนไลน์ และนำมาวิเคราะห์ปัญหาว่าเป็นเพราะเหตุใด แล้วระดมสมองเพื่อหาวิธีการแก้ไข จากนั้นช่วยกันออกแบบการนำเสนอเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้แก่เพื่อนในชั้นเรียน

๔.

พยางค์และคำในภาษาไทย

เสียงในภาษาไทยที่เราเปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ เสียงดังกล่าวเมื่ออยู่ตามลำพังจะยังไม่มีความหมาย แต่เมื่อมีการเปล่งเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์พร้อม ๆ กัน การเปล่งเสียงนั้นอาจจะเปล่งเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้งก็ได้จึงจะเกิดความหมายขึ้น เรียกว่า **การประสมเสียงในภาษา**

เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ที่เปล่งออกมาพร้อมกันครั้งหนึ่ง ๆ และมีเสียงกลมกลืนกันจะมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ เรียกว่า **พยางค์** หากเสียงที่เปล่งออกมานั้นมีความหมาย เรียกว่า **คำ**

ลักษณะของพยางค์

พยางค์มีองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ประกอบด้วยเสียงอย่างน้อยที่สุด ๓ เสียง คือ เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ พยางค์ลักษณะนี้จัดอยู่ใน แม่ ก กา เช่น มือ หู หน้า ตา
๒. ประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และเสียงพยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด เช่น นก ชล้ง พุด ผล ลาม เทียม เลย กาว

ลักษณะของคำ

คำ คือ การนำเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์มาประสมกัน ทำให้เกิดเป็นพยางค์ที่มีความหมาย อาจประกอบด้วยคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ก็ได้

คำพยางค์เดียว เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง เพื่อน

คำหลายพยางค์ เช่น บิดา มารดา ศีรษะ จมูก ดินสอ

องค์ประกอบที่สำคัญของคำ คือ เสียงและความหมาย

การประสมอักษร

การประสมอักษร หมายถึง การนำสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์มาประกอบเข้าด้วยกันเป็นพยางค์ แต่ละพยางค์อาจมีความหมายสมบูรณ์เป็นคำก็ได้ หรืออาจไม่มีความหมายเป็นเพียงส่วนของคำก็ได้ เช่น

สระ	เป็นคำพยางค์เดียว	หมายถึง	สวय
สระดีอ	เป็นคำสองพยางค์	หมายถึง	ส่วนของร่างกายอยู่กลางพื้นที่อง เป็นรูหวาเข้าไป
สระดีอทะเล	เป็นคำสี่พยางค์	หมายถึง	บริเวณทะเลตอนที่มีน้ำไหลวนเป็น เกลียวลิกลงไป

คำในภาษาไทยอาจประกอบด้วยคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ก็ได้ ดังตัวอย่างข้างต้น พยางค์หนึ่ง ๆ จะต้องมีส่วนประกอบอย่างน้อยที่สุด ๓ ส่วนขึ้นไป คือ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ แต่บางพยางค์อาจมีส่วนประกอบอื่น เช่น เสียงพยัญชนะท้ายหรือเสียงตัวสะกด หรืออาจมีตัวการันต์เพิ่มขึ้นก็ได้

การประสมอักษรในที่นี้จะแบ่งออกเป็นคำพยางค์เดียวกับคำมากพยางค์

คำพยางค์เดียว

คำพยางค์เดียว คือ พยางค์ที่เปล่งเสียงออกมา ๑ ครั้ง และมีความหมาย เสียงหนึ่งอาจประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งจัดเป็นพยางค์ที่เล็กที่สุด แต่โดยทั่วไปพยางค์อาจจะประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงพยัญชนะท้าย และเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้ในระบบการเขียนยังมีเสียงพยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียง หรือตัวการันต์เพิ่มขึ้น

การประสมตัวอักษรแทนเสียงในภาษาไทยมี ๔ วิธี ได้แก่

๑. การประสมอักษรสามส่วน คือ การประกอบพยางค์ด้วยพยัญชนะต้น สระ และวรรณยุกต์ ซึ่งอาจเป็นวรรณยุกต์มีรูปหรือไม่มีรูปก็ได้ การประสมอักษรสามส่วนตรงกับการประสมอักษรในแม่ ก กา เช่น

ปา	เป็นการประสมอักษรสามส่วน ดังนี้
ป	: เป็นพยัญชนะต้น
า	: เป็นสระ
ั	: เป็นวรรณยุกต์ รูปเอก เสียงเอก

๒. การประสมอักษรสี่ส่วน คือ การประกอบพยางค์ด้วยพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะท้าย หรือตัวสะกด และวรรณยุกต์ เช่น

พัต	เป็นการประสมอักษรสี่ส่วน ดังนี้
พ	: เป็นพยัญชนะต้น
อะ	: เป็นสระ เปลี่ยนรูปเป็น ั
ต	: เป็นพยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด
ั	: เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงตรี

๓. การประสมอักษรสี่ส่วนพิเศษ คือ การประกอบพยางค์ด้วยพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียงหรือตัวการันต์ และวรรณยุกต์ การประสมอักษรสี่ส่วนพิเศษเป็นการประสมอักษรในแม่ ก กา เช่น

ปรีดี	เป็นการประสมอักษรสี่ส่วนพิเศษ ดังนี้
ปร	: เป็นพยัญชนะต้น
อี	: เป็นสระ
ดี	: เป็นพยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียงหรือตัวการันต์
ั	: เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงสามัญ

๔. การประสมอักษรทำส่วน คือ การประกอบพยางค์ด้วยพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะท้าย หรือตัวสะกด พยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียงหรือตัวการันต์ และวรรณยุกต์ เช่น

สงฆ์	เป็นการประสมอักษรทำส่วน ดังนี้
ส	: เป็นพยัญชนะต้น
โอะ	: เป็นสระ ลดรูปเป็นไม่ปรากฏรูป
ง	: เป็นพยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด
ษ์	: เป็นพยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียงหรือตัวการันต์
—	: เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงจัตวา

ในการประสมอักษรนั้น คำพยางค์เดียวอาจมีการประสมสามส่วน ประสมสี่ส่วน ประสมสี่ส่วนพิเศษ หรือการประสมทำส่วนก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของพยางค์นั้น ๆ

คำมากพยางค์

คำมากพยางค์ คือ การนำพยางค์ตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไปมารวมกัน มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจประกอบเป็นคำสองพยางค์ สามพยางค์ สี่พยางค์ หรือมากกว่าก็ได้

ในการประสมอักษรของคำมากพยางค์ จะต้องแยกออกเป็นพยางค์ ๆ แล้วประสมอักษรแต่ละพยางค์ เช่นเดียวกับคำพยางค์เดียว เช่น

เรื่อนำรู้

พยางค์หนึ่ง ๆ จะต้องมีส่วนประกอบอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ อย่างมากไม่เกิน ๕ ส่วน คือ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด ตัวการันต์ จะมีน้อยหรือมากกว่านี้ไม่ได้

ชื่อสัตย์ แยกเป็น ๒ พยางค์ คือ ชื่อ, สัตย์ ประสมอักษรได้ดังนี้

ชื่อ เป็นการประสมอักษรสามส่วน ดังนี้

ช	: เป็นพยัญชนะต้น
ื่อ	: เป็นสระ
—	: เป็นวรรณยุกต์ รูปเอก เสียงโท

สัตย์ เป็นการประสมอักษรทำส่วน ดังนี้

ส	: เป็นพยัญชนะต้น
อะ	: เป็นสระ เปลี่ยนรูปเป็น ะ
ด	: เป็นพยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด
ย์	: เป็นพยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียงหรือตัวการันต์
—	: เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงเอก

หมายเหตุ การประสมอักษรที่สระเป็นสระเกิน หากพิจารณาเฉพาะรูปสระแล้วก็เป็น การประสมอักษรสามส่วน แต่หากพิจารณาเฉพาะเสียงสระก็เป็น การประสมอักษรสี่ส่วน

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาเรื่อง การประสมอักษร แล้วหาคำที่กำหนดให้จากข่าวหรือบทความต่าง ๆ ประเภทละ ๕ คำ ดังนี้
 - ๑) คำที่มีส่วนประสมอักษรสามส่วน
 - ๒) คำที่มีส่วนประสมอักษรสี่ส่วน
 - ๓) คำที่มีส่วนประสมอักษรสี่ส่วนพิเศษ
 - ๔) คำที่มีส่วนประสมอักษรห้าส่วน
๒. นำคำจากข้อ ๑ มาทำเป็นบัตรคำ (โดยด้านหน้าเป็นคำ ด้านหลังเป็นเฉลย) แล้วส่งตัวแทนออกมาชูบัตรคำให้เพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันทาย เสร็จแล้วร่วมกันสรุปเป็นองค์ความรู้

๔.

พลังของภาษา

พลังของภาษา คือ อำนาจของภาษา ที่ทำให้เกิดการสื่อความหมาย ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ทำให้ผู้รับสารคล้อยตาม เชื่อถือ ศรัทธา และปฏิบัติตาม

ภาษาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ภาษาเพื่อการดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือการสื่อสารและสามารถพัฒนาภาษาของตนได้ ภาษาช่วยให้มนุษย์รู้จักคิดและแสดงออกทางความคิดด้วยการพูด การเขียน และการกระทำซึ่งเป็นผลจากการคิด ถ้าไม่มีภาษา มนุษย์จะคิดไม่ได้ ถ้ามนุษย์มีภาษาน้อย มีคำศัพท์น้อย ความคิดของมนุษย์ก็จะแคบไม่กว้างไกล บุคคลที่ใช้ภาษาได้ดีจะมีความคิดดีด้วย บุคคลจะใช้ความคิดและแสดงออกทางความคิดเป็นภาษา ซึ่งส่งผลไปสู่การกระทำ ผลของการกระทำส่งผลไปสู่ความคิด ซึ่งเป็นพลังของภาษา ภาษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ ช่วยให้มีมนุษย์พัฒนาความคิด ช่วยดำรงสังคมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีไมตรีต่อกัน ช่วยเหลือกันด้วยการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกัน ช่วยให้มีมนุษย์ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ภาษาช่วยให้มนุษย์เกิดการพัฒนา ใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายโต้แย้ง เพื่อนำไปสู่ผลสรุป มนุษย์ใช้ภาษาในการเรียนรู้ จดบันทึก แสวงหาความรู้ และช่วยจรรโลงใจ ด้วยการอ่านบทกลอน ร้องเพลง นอกจากนี้ภาษายังมีพลังในตัวของมันเอง เนื่องจากภาษาประกอบด้วยเสียงและความหมาย การใช้ภาษา ใช้ถ้อยคำ ทำให้เกิดความรู้สึกต่อผู้รับสาร ให้เกิดความรู้สึกเกลียดหรือชอบที่นำไปสู่ผลสรุปที่มีประสิทธิภาพ

การพูดให้กำลังใจกันทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน
เป็นพลังของภาษาในด้านบวก

การพูดจาไม่ดีกับอีกฝ่ายทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี
ต่อกัน เป็นพลังของภาษาในด้านลบ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของพลังของภาษา แล้วให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดจากการใช้ภาษาจนเกิดพลังทั้งด้านบวกและด้านลบ และร่วมกันสนทนาเพื่อหาแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการใช้ภาษาจนเกิดพลังในด้านลบ จากนั้นนำเสนอสรุปที่ได้มาเขียนเป็นบทความ เรื่องความ หรืออินโฟกราฟิก (infographic) แล้วนำไปเผยแพร่ในโรงเรียน

บทสรุป

กิจกรรมเสนอแนะ

๑. นักเรียนจัดทำแผนภูมิรูปภาพเกี่ยวกับระบบอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงของมนุษย์ ออกแบบและตกแต่งให้สวยงาม แล้วนำไปจัดแสดงที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน
๒. จัดทัศนศึกษาดูหลักศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือจารึกพ่อขุนรามคำแหง ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร หรือดูจากสื่อต่าง ๆ เช่น ยูทูบ แล้วเปรียบเทียบลักษณะของตัวอักษรที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ กับตัวอักษรไทยในปัจจุบันว่าแตกต่างกันอย่างไร
๓. เชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการออกเสียงมาให้ความรู้แก่นักเรียน และแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาการออกเสียง
๔. นักเรียนจัดทำป้ายความรู้เกี่ยวกับเสียงและรูปของอักษรไทย ออกแบบและตกแต่งให้สวยงาม แล้วนำไปติดที่ป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน
๕. นักเรียนร่วมกันอภิปรายลักษณะของพยางค์และคำในภาษาไทย และเปรียบเทียบการประสมอักษรโดยใช้รูปและเสียงของอักษร พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. การมีความรู้เรื่อง เสียงและอักษรไทย ช่วยในเรื่องการใช้ภาษาไทยของนักเรียนอย่างไร
๒. นักเรียนจะนำความรู้เรื่อง พลังของภาษา ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรให้เกิดพลังของภาษาในด้านบวก

คำถามทบทวน

๑. เสียงในภาษาเกิดขึ้นได้อย่างไร จงอธิบายกระบวนการเกิดเสียง
๒. นักเรียนรู้สึกรู้สึอย่างไรที่เรามีตัวอักษรไทยใช้เป็นของตนเอง
๓. สระในภาษาไทยมีกี่รูป กี่เสียง
๔. ยกตัวอย่างคำที่มีพยัญชนะควบกล้ำที่ยืมมาจากภาษาอื่น มาอย่างน้อย ๕ คำ
๕. อักษรสามหมู่คืออะไร เกี่ยวข้องกับการผันวรรณยุกต์อย่างไร
๖. อักษรควบแท้และอักษรควบไม่แท้แตกต่างกันอย่างไร
๗. ในการผันวรรณยุกต์ต้องมียอดประเกอบอะไรบ้าง
๘. การประสมอักษรในภาษาไทยมีกี่วิธี แต่ละวิธีมีลักษณะอย่างไร
๙. ยกตัวอย่างการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่เกิดพลังของภาษา